

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ
МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ»**

Виконала: здобувачка
другого (магістерського) рівня вищої освіти
PO1-M22z групи
спеціальності 013 Початкова освіта
Калинчук Юлія Іванівна

Керівник: **Третяк Наталя Володимирівна**,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри теорії та методик
початкової освіти

Рецензент: **Гордійчук Мар'яна Сидорівна**,
кандидат педагогічних наук, доцент

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ.....	6
1.1 Сутність, зміст поняття «комунікативна компетенція».....	6
1.2. Сутність понять «мультимедіа», «мультимедійні технології», «інформаційні технології».....	18
1.3. Шляхи використання мультимедійних технологій в освіті.....	21
1.4. Специфіка і структура мультимедійного уроку початкової школи.....	26
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	36
2.1 Педагогічні умови застосування мультимедійних засобів навчання в підготовці учнів початкових класів в освітньому просторі.....	36
2.2. Методика розвитку мовлення учнів із застосуванням мультимедійних засобів.....	52
2.3. Експериментально-дослідна робота з розвитку мовлення учнів 3–4 класів із застосуванням мультимедійних засобів.....	66
ВИСНОВКИ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80

ВСТУП

Актуальність проблеми. Сучасний етап розвитку суспільства вимагає вдосконалення змісту й технологій педагогічної освіти в Україні, пошуку нових шляхів і ресурсів покращення освітньої системи. Вагоме місце в реформуванні сучасної освіти посідає її початкова школа, де закладаються основи загальноосвітньої підготовки школярів. З 1 вересня 2018 року розпочалося запровадження положень Концепції Нової української школи, Державного стандарту початкової освіти (2018 р.), у яких наголошено на важливості формування ключових компетентностей молодших школярів. Комунікативно-діяльнісний підхід до навчання української мови спонукає вчителя розвивати мовлення учнів як один із головних чинників у навчально-пізнавальній діяльності молодших школярів та їх самореалізації в соціумі.

Молодший шкільний вік – важливий період формування мовленнєвої діяльності. У дитини проявляється прагнення виокремити своє «Я», висловити власну позицію стосовно інших людей, дістати від них визнання, посівши активне місце в різноманітних соціальних відносинах. Тобто відбувається активне входження дитини в суспільство, опанування його нормами й правилами міжособистісної комунікативної взаємодії.

Одним із основних напрямів формування особистості дитини молодшого шкільного віку є її залучення до активної мовленнєвої діяльності рідною мовою. Розвиток мовлення учнів початкових класів є пріоритетним принципом навчання української мови, що зумовлює врахування освітніх інновацій, а також типологічних характеристик суб'єктів освітнього процесу. Проблема діяльності досліджувалася такими вченими, як Л. Виготський, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн та ін. Ученими визначено структуру діяльності, чинниками якої виступають: мотив, мета, завдання, умови, дія, операції. Серед різних видів людської діяльності вчені розрізняють мовленнєву і комунікативну діяльність.

Вітчизняними та зарубіжними дослідниками розглянуто різні аспекти

формування мовленнєвої діяльності; розвиток мовлення учнів молодшого шкільного віку; основні закономірності розвитку мовлення; комунікативний підхід до вивчення української мови (Л. Скуратівський, В. Мельничайко, М. Пентилюк та ін.). Сучасні дослідники (М. Вашуленко, О. Савченко, Я. Кодлюк, І. Осадченко та ін.) розглядають проблеми впровадження інноваційних технологій навчання, які активно впливають на формування мовленнєвої діяльності молодших школярів, визначають дидактичні умови організації мовленнєвої взаємодії учителя й учнів початкової школи.

Саме тому **метою** нашого дослідження є визначити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови застосування мультимедійних засобів у вивченні української мови учнями початкових класів.

Завдання дослідження:

1. На основі аналізу наукової літератури з'ясувати сутність поняття «комунікативна компетентність».
2. Проаналізувати сучасний стан проблеми застосування мультимедійних засобів навчання у підготовці учнів початкових класів.
3. З'ясувати стан досліджуваної проблеми у практиці шкільного навчання.
4. Визначити критерії та виявити рівні сформованості мовленнєвої діяльності молодших школярів.
5. Розробити систему роботи з ефективною організацією мовленнєвої діяльності молодших школярів на уроках української мови із застосуванням мультимедійних засобів та експериментально перевірити її ефективність.
6. Сформулювати, обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови застосування мультимедійних засобів навчання у підготовці учнів початкових класів.

Об'єкт – процес організації мовленнєвої діяльності молодших

школярів.

Предмет дослідження – система роботи з впровадженням мультимедійних засобів як ефективного засобу організації мовленнєвої діяльності молодших школярів на уроках української мови.

Гіпотеза: організація мовленнєвої діяльності молодших школярів на уроках української мови з використанням мультимедійних засобів буде ефективною за таких умов:

- 1) урахування сутності та структури мовленнєвої діяльності;
- 2) поетапне використання мультимедійних засобів молодшими школярами;

У процесі роботи було застосовано такі **методи:** теоретичні (аналіз державних документів та наукової літератури, порівняння, систематизація та узагальнення практичного і теоретичного матеріалу); педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний); емпіричні (анкетування вчителів та учнів, бесіди, спостереження), метод математичної обробки даних.

Експериментальна база дослідження: Кам'янець-Подільський ліцей №16 Кам'янець-Подільської міської ради Хмельницької області.

Апробація та впровадження результатів роботи здійснювалася через участь у науково-практичних студентських конференціях, а також публікацію тез доповідей у збірнику матеріалів наукових досліджень студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Апробація матеріалів дослідження частково впроваджувалася під час проходження педагогічної практики. Основні положення, результати дослідження обговорювалися під час виступів на кафедрі теорії та методик початкової освіти.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження розвитку мовлення учнів початкових класів із застосуванням мультимедійних засобів та упровадження розробленої методики навчання в систему мовної освіти початкової школи дають підстави для таких висновків:

1. Аналіз наукової літератури уможливив глибоке різнобічне вивчення процесу розвитку мовлення учнів початкових класів. У роботі проаналізовано наукові джерела з філософії, лінгвістики, психології, психолінгвістики, дидактики та лінгводидактики, що зумовило визначення та уточнення базових понять – "мова", "мовлення", "розвиток мовлення", "мовленнєва діяльність", "спілкування", "комунікація", "комунікативна діяльність", "компетенція", "компетентність", "мовленнєва ситуація", "вправа", "підхід до навчання", "принцип навчання", "форма навчання", "метод навчання", "засіб навчання", "технологія навчання", "методика навчання". Досліджено механізм процесу побудови висловлювання, розглянуто усне і писемне мовлення як окремі види комунікативної діяльності. На основі аналізу психолого-педагогічних джерел встановлено психолінгвістичні властивості механізмів мовлення, зв'язок мовлення з іншими пізнавальними процесами, особливості розвитку психіки та пізнавальної діяльності дітей молодшого шкільного віку. З'ясовано, що розвиток мовлення учнів початкових класів передбачає створення особливих умов реалізації та потребує врахування індивідуально-вікових особливостей.

2. Розглянуто провідні наукові підходи і принципи навчання української мови та розвитку мовлення учнів початкових класів. Основними підходами визначено компетентнісний, особистісно орієнтований, комунікативно-діяльнісний, системно-описовий, текстоцентричний. У розробленні експериментальної методики ми керувалися принципами: загальнодидактичними (наочності, посильності,

активності, систематичності та послідовності, перспективності і наступності, гуманізації), лінгводидактичними (уваги до матерії мови, до розвитку мовленнєвих органів; розуміння мовних значень; оцінки виразності мовлення; розвитку чуття мови; координації усного і писемного мовлення; пришвидшення темпу навчання), лінгвометодичними (взаємозв'язку у вивченні всіх розділів шкільної програми, функційно-комунікативної спрямованості в навчанні мови; взаємозв'язку розвитку усного і писемного мовлення).

3. У результаті дослідження з'ясовано теоретико-методичні засади проблеми використання мультимедійних засобів на уроках української мови в початкових класах, що дало змогу сформулювати низку положень, які оптимізували проектувальну діяльність і забезпечили системність та науковість авторської методики. Окреслено функціональні можливості мультимедійних засобів у мовленнєвому розвитку учнів початкових класів та уточнено поняття *засоби мультимедіа, мультимедійні засоби, мультимедійна технологія*, проаналізовано терміни *мультимедійний продукт, мультимедійне електронне видання, електронні лінгвометодичні видання для початкової школи*.

Досліджено чинники та шляхи використання мультимедійних засобів в освітньому процесі початкової школи. Визначено мультимедійні засоби, які є найбільш поширеними й ефективними для навчання української мови і розвитку мовлення (комп'ютерні тренажери, автоматизовані навчальні системи, навчальні фільми, мультимедіа-презентації). Проаналізовано зарубіжний і вітчизняний досвід застосування мультимедійних засобів у початковій школі, що свідчить про використання інформаційних та комунікаційних технологій як обов'язкових складників загальної навчальної програми більшості європейських країн. Визначено, що інформаційно-комунікаційні технології перебувають на різних етапах розвитку, кожна країна обирає свій шлях упровадження мультимедіа в

освітній процес.

У роботі проаналізовано методи, прийоми і засоби навчання, наведено відомі у лінгводидактиці класифікації їх; схематично представлено методи та прийоми розвитку мовлення учнів початкових класів; розглянуто види вправ із розвитку мовлення. З огляду на зазначене зроблено висновок, що комплексне застосування традиційних та інноваційних (мультимедійних) засобів в освітньому процесі оптимізує його перехід до якісно нового рівня, позитивно впливає на мотивацію школярів, створює умови для успішного досягнення педагогічних цілей освітнього процесу.

4. За результатами дослідження виявлено неоднозначне ставлення вчителів початкових класів до застосування мультимедійних засобів на уроках української мови. Досвід у застосуванні мультимедійних засобів на уроках української мови спрямовано переважно на засвоєння мовних знань учнів; робота з розвитку мовлення, зокрема орієнтація на комунікативну мету в процесі формування мовленнєвих умінь молодших школярів, посідає другорядне місце.

Для оцінювання розвитку мовлення учнів 3–4 класів визначено критерії (інформаційно-змістовий, мовно-структурний, емоційно-ціннісний, поведінково-регулятивний), показники оцінювання та рівні розвитку мовлення учнів (початковий, середній, достатній, високий).

Аналіз науково-методичної літератури дав змогу теоретично обґрунтувати методику розвитку мовлення учнів початкових класів із застосуванням мультимедійних засобів. Побудовано лінгводидактичну модель експериментальної методики, яка містить чотири взаємопов'язаних компоненти: *цільовий, змістовий, технологічний, оцінювально-результативний*.

5. Експериментальну методику розвитку мовлення учнів 3–4 класів із застосуванням мультимедійних засобів представлено системою

підготовчих, текстових і ситуаційних вправ (імітативного, конструктивного і творчого типу у роботі зі словом, словосполученням, реченням, текстом) із мультимедійною підтримкою на основі апаратних (комп'ютер, проектор, smart-дошка) та програмних (мультимедійні презентації, мультимедійні видання) засобів. Вправи характеризуються навчально-пізнавальною та практичною спрямованістю на опанування видів мовленнєвої діяльності, набуття досвіду володіння мовою. Експериментальну методику було розроблено з урахуванням гігієнічних вимог до застосування мультимедійних засобів, і вона продемонструвала ряд можливостей для різнобічного нетрадиційного наочного осмислення учнями предметного матеріалу.

Результати дослідження свідчать про підвищення рівня розвитку мовлення учнів в експериментальних класах. Після впровадження експериментального навчання початковий рівень розвитку мовлення учнів в ЗЕК знизився на 6,9 % (ЗКК – на 3,1 %), середній знизився на 22,1 % (ЗКК – на 0,8 %), достатній збільшився на 13,4 % (ЗКК – на 0,6 %), високий збільшився на 15,6 % (ЗКК – на 3,6 %). У 4ЕК початковий рівень знизився на 8,5 % (4КК – на 2,3 %), середній зменшився на 21,6 % (4КК – на 5,8 %), достатній рівень збільшився на 13,2 % (4КК – на 3,2 %), високий збільшився на 16,9 % (4КК – на 4,9 %).

Результати спостереження за навчальною діяльністю учнів та перевірка контрольних завдань у контрольних і експериментальних класах свідчить про те, що підвищення рівня розвитку мовлення учнів значною мірою залежить від доцільного застосування мультимедійних засобів.

Учні експериментальних класів виявили вищу результативність під час навчання української мови, зокрема у таких аспектах: побудова зв'язного висловлювання; уміння використовувати мовні засоби та різноманіття словникового запасу; виявлення творчості й оригінальності у продукуванні текстів. Учні здобули значні результати у плануванні й організації, аналізі й оцінюванні своєї роботи. Окрім того, оптимізувався

процес орієнтації в різних умовах спілкування, додержання норм мовленнєвого етикету, вміння слухати співрозмовника, висловлювання та аргументування власної думки.

Отже, результати контрольних зрізів засвідчили активізацію процесу розвитку мовлення учнів під час упровадження експериментально-дослідного навчання і підтвердили ефективність запропонованої методики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієвська В. Етапи впровадження ІКТ в освітній процес початкової школи. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. Вип. 7. Слов'янськ. 2018. URL: <http://profped.ddpu.edu.ua/article/view/140580/137659>.
2. Байбара Т. М. Компетентнісний підхід в початковій освіті: теоретичні засади. *Початкова школа*. Київ. 2010. №8. С. 46-50.
3. Бацевич Ф. С. Філософія мови: підручник. 2-ге вид. Київ : Академія, 2011. 240 с.
4. Бех М. Особистісно орієнтовані технології навчання в початковій школі. *Початкова школа*. Київ. 2017. № 6. С. 36–40.
5. Бібік Н. Аналіз суперечностей у запровадженні компетентнісного підходу в шкільній освіті. *Гірська школа Українських Карпат*. 2015. № 12-13. С. 44-47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gsuc_2015_12-13_27
6. Богуш А. Вектор наступності Державних стандартів дошкільної і початкової ланок освіти. *Початкова школа*. Київ. 2013. № 3. С. 1–4.
7. Бондарчук Є. Інтерактивні технології – шлях до створення ситуації успіху у навчальній діяльності молодшого школяра (за науково-педагогічним проектом "Інтелект України"). *Початкова школа*. Київ. 2017. № 11. С. 1–3.
8. Будій Н. Д. Розвиток творчих здібностей молодших школярів у роботі над текстом на уроках української мови : автореф. дис. ...канд. пед. наук : 13.00.02. Київ. 2011. 20 с.
9. Варзацька Л. Типи особистісно зорієнтованих ситуацій на уроці. *Українська мова і література в школі*. Київ. 2010. № 8. С. 22–26.
10. Вашуленко М. Методичні рекомендації до роботи за підручником "Рідна мова", 3 клас та орієнтовне календарне планування уроків. *Початкова школа*. Київ. 2013. № 8. С. 16–22.
11. Вашуленко М. Навчально-методичне забезпечення процесу навчання грамоти першокласників за новою навчальною програмою. *Початкова школа*. Київ. 2012. № 10. С. 16–20.
12. Вашуленко М. С. Дубовик С. Г., Мельничайко О. І. Українська мова : підруч. для 4 кл. загальноосвіт. навч. закл. з навчанням українською мовою / за ред. М. С. Вашуленка. Київ : Освіта, 2015. 192 с.

13. Вашуленко М. С. Мельничайко О. І., Васильківська Н. А. Українська мова : підруч. для 3 кл. загальноосвіт. навч. закл. з навчанням українською мовою / за ред. М. С. Вашуленка. Київ : Освіта, 2013. 192 с.
14. Вашуленко О. Формування комунікативно-мовленневих умінь школярів на уроках літературного читання. *Початкова школа*. Київ. 2017. № 8. С. 20–24.
15. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. Київ : Ірпінь: ВТФ "Перун". 2007. 1736 с.
16. Ветрова І. Використання комп'ютерів у навчання молодших школярів і його вплив на формування їхньої психіки. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. Київ. 2021. №2. С. 22–25.
17. Вишник О. О. Методика мовленнєвого розвитку учнів 1–2 класів на засадах взаємодії різних видів мовленнєвої діяльності : дис. канд. пед. наук: 13.00.02. Глухів. 2012. 248 с.
18. Гавриш Н. Пізнавальні діалоги з молодшими школярами. *Науковий вісник Донбасу*. 2011. № 1. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&Image_file_name=DOC/2006/06vrrppng.zip&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1
19. Гамза А. В. Аналіз тексту – теоретико-практична основа розвитку мовлення в учнів початкових класів. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2015. № 1. С. 72-75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2015_1_15
20. Голуб Н. Культура діалогу на уроці української мови: проблеми і перспективи. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Сер. філологічна*. 2013. Вип. 40. С. 130-133.
21. Грона Н. В. Система підготовки студентів педагогічного коледжу до формування у молодших школярів текстотворчих умінь : дис. канд. пед. наук: 13.00.02. Київ : Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2018. 665 с.
22. Гуменюк І. М., Ключ Л. Р. Діалогічний дискурс у контексті сучасної лінгвістики та лінгводидактики. *Молодий вчений*. 2017. № 3. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/3/86.pdf>

23. Державний стандарт початкової загальної освіти. URL: [http://dano.dp.ua/attachments/article/303/Державний 20стандарт 20початково ї%20освіти.pdf](http://dano.dp.ua/attachments/article/303/Державний_20стандарт_20початково_ї%20освіти.pdf)
24. Дмитренко К. А., Коновалова М. В., Семиволос О. П., Бекетова С. В. Звичайні форми роботи – новий підхід: розвиваємо ключові компетентності : метод. посіб. Харків: Основа, 2018. 119 с. – (Серія «Нові формати освіти»).
25. Дружененко Р. Навчання рідної мови як етнопедагогічна проблема. *Українська мова і література в школі*. Київ. 2015. № 2. С. 11–15.
26. Дубовик С. Організація навчальної мовленнєво-творчої діяльності молодших школярів на уроках української мови. *Початкова школа*. Київ. 2016. № 7. С. 5–11.
27. Електронний словник АБВУД Lingvo 10. URL: https://akros.com.ua/old/perekladachi_slovnuku_lingvo/
28. Закон України "Про освіту" : від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/1484-znayomtesya-zakon-ukrani-pro-svtu-2017>.
29. Захарійчук М. Д. Мовчун А. І. Українська мова : підруч. для 4 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ : Грамота, 2015. 192 с.
30. Захарійчук М. Д. Науменко В. О. Буквар : підруч. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ : Грамота, 2012. 176 с.
31. Захарійчук М. Д., Мовчун А. І. Українська мова : підруч. для 2 кл. загальноосвіт. навч. закл. з навчанням українською мовою. Київ : Грамота, 2012. 176 с.
32. Зенченко Т. Ф. Підготовка майбутніх учителів до вивчення прикметника у початкових класах на компетентнісних засадах : дис. канд. пед. наук: 13.00.02. Глухів. 2015. 227 с.
33. Зимильдінова А., Гірняк С. Мова й мовлення молодших школярів. Наукові засади. *Початкова школа*. Київ. 2012. № 11. С. 10–14.
34. Інформатика в початковій школі URL: https://osvitagorodenka.at.ua/Informatika/Metoduka_inform/-_.pdf].
35. Калмикова Л., Калмиков Г., Харченко Н. Феномен "компетенція" і

"компетентність" у психолого-педагогічній науці і вищій педагогічній освіті. На допомогу розробникам ОПП і ОНП: погляд фахівців суміжної спорідненої спеціальності. *Початкова школа*. Київ. 2016. № 12. С. 37–41.

36. Клименко А. Проблемна ситуація як засіб формування мотивації вивчення української мови. *Початкова школа*. Київ. 2014. № 9. С. 16–18.

37. Климова К. Я., Чупріна О. В. Проблеми та шляхи використання мультимедійних технологій у сучасній початковій школі. *Актуальні проблеми лінгводидактики*: зб. наук. праць / ред.кол.: А. О. Новиков (гол. ред.) та ін. Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Суми : Вінніченко М. Д. 2017. Вип. 3. С. 74–78.

38. Коберник Г. Формування професійної майстерності майбутнього вчителя в умовах діалогічного навчання. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. Київ. 2010. № 2. С. 7–12.

39. Концептуальні засади реформування середньої освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>

40. Концепція Державної цільової програми впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій "Сто відсотків" на період до 2015 року. Схвалено розпорядженням Кабінетом Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 1722 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1722-2010-p>

41. Концепція розвитку освіти України на період 2015-2025 років (проект) / Міністерство освіти і науки України. URL: http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/project_30102014.doc

42. Концепція середньої загальноосвітньої школи України (проект) / Національна академія педагогічних наук України. URL: <https://naps.gov.ua/uploads/files/sod/school-concept.docx>

43. Кулик О. Особистісно орієнтований підхід до навчання як чинник мовленнєвого розвитку учнів. *Педагогічний процес: теорія і практика*. Серія: Педагогіка. № 2 (57). Київ. 2017. С. 35-46.

44. Кучерук О. А. Методи навчання в системі понять сучасної лінгводидактики. *Українська мова і література в школі*. Київ. 2013. № 3. С.

10–15.

45. Лавринченко Н. М. Проблеми і перспективи реформування освіти України на компетентнісних засадах. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Глухів: ГНПУ ім. Олександра Довженка, 2017. Вип. 1 (33). С. 10–17.

46. Левіна Л. Розвиток мовленнєвої компетентності: діалогічне мовлення. *Початкова освіта*. Київ. 2010. № 46. С. 4–6.

47. Мандрик Н. В. До проблеми сучасного уроку української мови оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: збірник наукових праць. *Наукові записки рівненського державного гуманітарного університету*. Випуск 8 (51), Київ. 2014. С. 34-46.

48. Мартиненко С. Аналіз типових труднощів у процесі адаптації дітей до навчання в школі. *Початкова школа*. Київ. 2016. № 10. С. 40–42.

49. Мартіна О. Розвиток усного і писемного мовлення молодших школярів на уроках рідної мови. *Педагогічна освіта: теорія і практика* : зб. наук. пр. / Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка, Ін-т педагогіки НАПН України. Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2015. № 18 (1). С. 154-159.

50. Машина З. Формування комунікативної компетентності учнів (на матеріалі вивчення теми «Прикметник» у 2 класі). *Початкова школа*. Київ. 2017. № 9. С. 15–18.

51. Мещерінова Ю. Чому дитина не хоче вчитися? *Психолог дошкілля*. Київ. 2014. № 9. С. 23–24.

52. Мультимедійний супровід до уроку". – [Електронний ресурс]. URL:<http://www.eduwiki.uran.net.ua/wiki/index.php>].

53. Національна рада реформ. (б.д.). URL: <http://reforms.in.ua/ua/reform/indicator/11076>].

54. Нікулочкіна О. В. Мультимедійний урок чи урок з мультимедійною підтримкою? URL: http://www.relarn.ru/conf/conf2008/section5/5_31.html].

55. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / Міністерство освіти і науки України. URL:

- <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczyia.pdf>
56. Новик О. Твори-мініатюри та казки В. О. Сухомлинського в сучасній школі. *Початкова школа*. 2011. № 9. Київ. С. 7–10.
57. Омельченко І. М. Сутнісні модуси категорії "комунікативна діяльність" у дискурсі постнекласичної психології. *Психологія і особистість*. 2017. №1 (11). Київ. С. 25–40.
58. Опис ключових змін до навчальних програм (1-4 класи). URL: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/08/18/opis-klyuchovix-zmin-v-onovlenix-programaxpochatkovoyi-shkoli.docx>
59. Орап М. Реалізація ідей В. О. Сухомлинського щодо розумового розвитку першокласників під час уроків навчання грамоти. *Початкова школа*. Київ. 2007. № 9. С. 1–2.
60. Пентелюк І. С. Трагування мовної особистості учнів у сучасній педагогічній науці. URL: <http://srw.kspu.edu/wp-content/uploads/2012/04/Pentiluyk.pdf>.
61. Петрик О. Проблемна ситуація як фактор мотивації вивчення української мови молодшими школярами. *Початкова школа*. Київ. 2016. № 12. С. 44–46.
62. Петрик О. Сформована внутрішня мотивація – запорука високих навчальних результатів. Методика побудови системи вправ на уроках української мови. *Учитель початкової школи*. 2017. № 1. Київ. С. 14–18.
63. Підлужна Г. В., Марущак О. М., Чупріна О. В. Тестові завдання з методики навчання української мови в початкових класах: навч.- метод. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. 120 с.
64. Пінчук О.П. Використання мультимедійних продуктів у системі загальної середньої освіти URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/download/170/156>].
65. Пономарьова К. Моделювання уроку української мови на компетентнісних засадах. *Початкова школа*. 2016. № 9. Київ. С. 15–19.

66. Романенко Я. В. Використання мультимедійних технологій у вивченні англійської мови. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2004. №2. Київ. С. 41–43.
67. Савченко О. Закон України "Про освіту": коментар у контексті проблем реформування початкової освіти. *Початкова школа*. Київ. 2018. № 1. С. 1–4.
68. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : у 5 т. Київ : Радянська школа, 1997. Т. 3 : Серце віддаю дітям ; Народження громадянина; Листи до сина. 670 с.
69. Торчинська Т. Активізація пізнавальної діяльності молодших школярів у процесі вивчення лексики української мови. *Гірська школа Українських Карпат*. 2016. № 15. С. 28–32.
70. Третяк Н. В. Розвиток мовлення молодших школярів на основі тексту. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2015. Вип. 18. С. 203-209. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2015_18_38.
71. Українська мова. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів: 1–4 класи (оновлена) URL: <http://mon.gov.ua/withoutSD/Програми/1-ukrayinska-mova-1-4-klas.lyuba.doc>
72. Українська мова: Енциклопедія. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. 752 с. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>
73. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори : у 2 т. Київ : Радянська школа, 1983. Т. 1. : Теоретичні проблеми педагогіки. 488 с.
74. Чемоніна Л. В. Урок з комп'ютерною підтримкою як форма навчання молодших школярів мови. *Сучасні тенденції в науці й освіті*: матер. міжнарод. наук.-практ. конф. (Краків, 30–31 жовтня 2016 р.). Краків. 2016. Ч. 3/2. С. 96–98.
75. Чупріна О. В. Використання мультимедійних технологій в сучасній початковій школі у площині педагогічної психології. *Навчально-дослідницька діяльність дітей: досвід організації, дидактичні напрацювання, особливості формування навчально-дослідницьких умінь*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кіровоград 9–10 квітня 2014 року. Київ: 2014. С. 193–195.
76. Чупріна О. В. Застосування матеріалів навчальних електронних видань

на уроках української мови в початкових класах. *Книга в академічному дискурсі: філологічний, методичний та мистецтвознавчий аспекти*: збірник наукових праць за матеріалами всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції / за ред. К. Я. Климової. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2018. С. 123–127.

77. Яновицька Н. Граматичні вправи як основа засвоєння української мови в початкових класах. *Початкова школа*. Київ. 2017. № 8. С. 42–46.